หลักสุจริตในระบบคอมมอนลอว์: อังกฤษ แคนาดา และสหรัฐอเมริกา เทียบมาตรา 5 ของไทย

โดย เอกสยาม ชัยศร ที่ปรึกษากฎหมาย
บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด

> เนื้อหา นี้ เป็น ข้อมูล กฎหมาย ทั่วไป ไม่ใช่ ความเห็น ทางกฎหมาย เฉพาะ กรณี การพิจารณา แต่ละ เรื่อง ต้อง อาศัย ข้อเท็จจริง และ พยานหลักฐาน ของ เรื่อง นั้น ฉบับ ออนไลน์ ที่ ปรับปรุง ล่าสุด อยู่ ที่ https://eksiamlegal.com/articles/good-faith-common-law.html

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamlegal.com/articles/good-faith-common-law.html

สาระสำคัญโดยสรุป

- **กฎหมายไทยบังคับหลักสุจริตกับทุกสัญญา** มาตรา 5 ใช้กับการใช้สิทธิและการชำระหนี้ทุกกรณี และมาตรา 368 ให้ตีความสัญญาไปตามความประสงค์ในทางสุจริต คู่สัญญาไม่ต้องเขียนไว้ในสัญญา
- **กฎหมายอังกฤษไม่มีหลักทั่วไป** Lord Justice Bingham กล่าวในคดี Interfoto ค.ศ. 1987 ว่ากฎหมายอังกฤษไม่ได้ผูกตนกับหลักใหญ่เช่นนั้น แต่พัฒนาทางแก้เป็นรายเรื่อง
- **ศาลอังกฤษอาจถือว่ามีข้อสัญญาโดยปริยาย** คดี Yam Seng ค.ศ. 2013 ถือว่าสัญญาจัดจำหน่ายมีหน้าที่โดยปริยายที่จะไม่ให้ข้อมูลเท็จโดยรู้อยู่แก่อีกฝ่าย
- **แคนาดาวางหน้าที่ซื่อตรงเป็นหลักทั่วไป** คดี Bhasin v Hrynew ค.ศ. 2014 วางหน้าที่ปฏิบัติตามสัญญาโดยซื่อตรง ซึ่งใช้กับทุกสัญญาและคู่สัญญาตกลงยกเว้นไม่ได้
- **สหรัฐอเมริกาเขียนไว้ในกฎหมายลายลักษณ์อักษร** UCC มาตรา 1-304 กำหนดให้ทุกสัญญาหรือหน้าที่ภายใต้ UCC มีพันธะแห่งความสุจริตในการปฏิบัติและการบังคับ
- **สัญญาที่ใช้กฎหมายต่างประเทศต้องเขียนหน้าที่ให้ชัด** เมื่อกฎหมายที่ใช้บังคับไม่ใช่กฎหมายไทย มาตรา 5 ไม่ได้ตามไปด้วย หน้าที่ร่วมมือ หน้าที่เปิดเผย และหน้าที่ซื่อตรงจึงควรเขียนเป็นข้อสัญญา

I. จุดตั้งต้นของกฎหมายไทย: มาตรา 5 และมาตรา 368

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 5 กำหนดให้บุคคลทุกคนใช้สิทธิและชำระหนี้โดยสุจริต และมาตรา 368 ให้ตีความสัญญาไปตามความประสงค์ในทางสุจริต ทั้งสองมาตราใช้กับสัญญาทุกประเภทโดยผลของกฎหมาย คู่สัญญาไม่ต้องตกลงกันไว้ และศาลไม่ต้องอาศัยการตีความว่ามีข้อสัญญาโดยปริยาย

หลักสุจริตในกฎหมายไทยมีที่มาจากตัวบท ไม่ได้มาจากข้อตกลงของคู่สัญญา มาตรา 5 อยู่ในบททั่วไปของประมวลกฎหมาย จึงใช้กับสัญญาซื้อขาย สัญญาเช่า สัญญาจ้าง สัญญาจัดจำหน่าย และสัญญาที่ไม่มีชื่อโดยไม่ต้องมีข้อสัญญารองรับ[1] มาตรา 368 เพิ่มอีกชั้นหนึ่งในขั้นตีความ โดยให้ตีความสัญญาไปตามความประสงค์ในทางสุจริต และพิเคราะห์ถึงปกติประเพณีด้วย[2]

> “ในการใช้สิทธิแห่งตนก็ดี ในการชำระหนี้ก็ดี **บุคคลทุกคน**ต้องกระทำโดยสุจริต” (มาตรา 5), “สัญญานั้นท่านให้ตีความไปตาม**ความประสงค์ในทางสุจริต** โดยพิเคราะห์ถึงปกติประเพณีด้วย” (มาตรา 368)

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamlegal.com/articles/good-faith-common-law.html

ศาลฎีกานำมาตรา 5 มาใช้กับพฤติการณ์ของคู่สัญญาโดยตรง ในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8727/2561 ผู้ให้เช่าและผู้เช่าทำสัญญาเช่าสองฉบับ ฉบับจริงระบุค่าเช่าเดือนละ 1,800,000 บาท ฉบับที่นำไปจดทะเบียนระบุ ค่าเช่า เดือน ละ 120,000 บาทเพื่อ หลีกเลี่ยง ค่าธรรมเนียม และ ภาษีอากร ศาลฎีกา ถือว่า ทั้งสองฝ่ายประกอบธุรกิจโดยไม่สุจริตด้วยกันตามมาตรา 5 ผู้ให้เช่าไม่อาจยกเอาความไม่สุจริตนั้นขึ้นมาเรียกค่าเช่าและขับไล่ผู้เช่า[3] ผลของคดีใกล้กับหลักในระบบคอมมอนลอว์ที่ศาลไม่ช่วยผู้ที่มาศาลด้วยมือไม่สะอาด แต่ศาลไทยไปถึงผลนั้นด้วยบทบัญญัติทั่วไปมาตราเดียว

กฎหมายไทยยังกำหนดจุดตั้งต้นของการพิสูจน์ไว้ด้วย มาตรา 6 ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบุคคลทุกคนกระทำการโดยสุจริต และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 907/2561 วางหลักว่าฝ่ายที่กล่าวอ้างความไม่สุจริตต้องให้การโดยแจ้งชัดว่าอีกฝ่ายไม่สุจริตอย่างไร[4] คู่สัญญาภายใต้กฎหมายไทยจึงมีทั้งหน้าที่ตามมาตรา 5 และความคุ้มครองตามมาตรา 6 ตั้งแต่วันที่สัญญาเกิด หัวข้อ II ถึง IV อธิบายว่าระบบกฎหมายที่ไม่มีบทบัญญัติเช่นนี้ตอบปัญหาเดียวกันอย่างไร ส่วนการทำงานของมาตรา 368 กับมาตรา 171 อธิบายไว้ในบทความเรื่องหลักสุจริตและการตีความสัญญา

II. อังกฤษ: ไม่มีหลักทั่วไป แต่มีทางแก้เป็นรายเรื่อง

กฎหมายอังกฤษไม่มีบทบัญญัติทั่วไปที่เทียบได้กับมาตรา 5 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย ศาลอุทธรณ์ในคดี Interfoto v Stiletto ค.ศ. 1987 อธิบายว่ากฎหมายอังกฤษพัฒนาทางแก้เป็นรายเรื่อง และศาลสูงในคดี Yam Seng v ITC ค.ศ. 2013 ถือว่าหน้าที่สุจริตอาจเป็นข้อสัญญาโดยปริยายตามเจตนาของคู่สัญญาในสัญญาแต่ละฉบับ

คดี Interfoto Picture Library Ltd v Stiletto Visual Programmes Ltd

ศาลอุทธรณ์อังกฤษ (Court of Appeal) ตัดสินคดีนี้เมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน ค.ศ. 1987 โจทก์ประกอบกิจการคลังภาพถ่ายชนิดแผ่นใส จำเลยประกอบกิจการโฆษณา โจทก์ส่งภาพให้จำเลยพร้อมใบส่งของซึ่งมีเงื่อนไข พิมพ์ไว้ด้านล่าง เงื่อนไขข้อ 2 กำหนดค่าธรรมเนียมการถือครองเมื่อคืนภาพล่าช้า ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยชำระเงิน 3,783.50 ปอนด์ ศาลอุทธรณ์เห็นว่า เงื่อนไขที่เป็นภาระหนักหรือผิดปกติเป็นพิเศษ ฝ่ายที่จะบังคับต้องแสดงว่าได้แจ้งให้อีกฝ่ายทราบอย่างเป็นธรรมแล้ว เมื่อโจทก์ไม่ได้ทำเช่นนั้น เงื่อนไขข้อ 2 จึงไม่เป็นส่วนหนึ่งของสัญญา และศาลลดจำนวนเงินลงเหลือค่าตอบแทนตามสมควร[5]

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamlegal.com/articles/good-faith-common-law.html

ความสำคัญของคดีอยู่ที่ความเห็นของ Lord Justice Bingham ซึ่งเปรียบเทียบสองระบบไว้ ท่านกล่าวว่าในระบบซีวิลลอว์จำนวนมาก และอาจเป็นระบบกฎหมายส่วนใหญ่นอกโลกคอมมอนลอว์ กฎหมายลักษณะหนี้ ยอมรับ และ บังคับ หลักใหญ่ ที่ว่า คู่สัญญา ต้อง กระทำ โดยสุจริต ใน การทำสัญญา และ การ ปฏิบัติตามสัญญา ซึ่งมีสาระเป็นหลักของการปฏิบัติต่อกันอย่างเป็นธรรมและเปิดเผย ส่วนกฎหมายอังกฤษไม่ได้ผูกตนกับหลักใหญ่เช่นนั้น แต่พัฒนาทางแก้เป็นรายเรื่องเพื่อตอบปัญหาความไม่เป็นธรรมที่ปรากฏ เช่น หลักความเป็นธรรมของศาลที่ลบล้างข้อตกลงซึ่งขัดต่อมโนธรรม และกฎหมายของรัฐสภาที่ควบคุมข้อยกเว้นความรับผิด

คดี Yam Seng Pte Ltd v International Trade Corporation Ltd

ศาลสูงอังกฤษ (High Court) ตัดสินคดีนี้เมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2013 โดยผู้พิพากษา Leggatt บริษัท Yam Seng ของ สิงคโปร์ ได้ สิทธิ จัดจำหน่าย น้ำหอม ตรา สโมสร แมนเชสเตอร์ยูไนเต็ด แต่ผู้เดียว ใน หลายภูมิภาคจากบริษัท ITC ของอังกฤษ ตามสัญญาลงเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 2009 ต่อมา ITC ส่งสินค้าล่าช้า ไม่ผลิตสินค้าบางรายการ และให้ข้อมูลเรื่องราคาขายปลีกในสิงคโปร์ไม่ตรงกัน Yam Seng บอกเลิกสัญญาในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 2010 และฟ้องคดี[6]

ผู้พิพากษา Leggatt อธิบายในย่อหน้า 123 ว่าความไม่ยอมรับหลักสุจริตของกฎหมายอังกฤษแต่เดิมมีเหตุสาม ประการ คือ วิธี พัฒนา กฎหมาย แบบ ค่อยเป็นค่อยไป เป็นราย คดี แนวคิด ปัจเจกนิยม และ ความกังวลเรื่องความไม่แน่นอน จากนั้นวินิจฉัยว่าไม่จำเป็นต้องมีหน้าที่ทั่วไปโดยผลของกฎหมาย เพราะหน้าที่สุจริตเป็นข้อสัญญาโดยปริยายในสัญญาทางการค้าได้ตามหลักการตีความสัญญา (ย่อหน้า 131 ถึง 132) ความซื่อตรงเป็นความคาดหมายพื้นฐานของสัญญาทางการค้า (ย่อหน้า 135 ถึง 137) และเกณฑ์วัดเป็นเกณฑ์ภายนอก คือความประพฤตินั้นวิญญูชนที่ซื่อตรงจะเห็นว่ารับไม่ได้ในทางการค้าหรือไม่ (ย่อหน้า 144) ท่านยังกล่าวถึงสัญญาประเภทที่คู่สัญญาต้องพึ่งพากันในระยะยาว ซึ่งรวมถึงสัญญาจัดจำหน่ายระยะยาว ว่าอาจมีความคาดหมายเรื่องการเปิดเผยข้อมูลสูงกว่าสัญญาทั่วไป (ย่อหน้า 142)

ผลของคดี ศาลถือว่าสัญญามีข้อสัญญาโดยปริยายว่า ITC จะไม่ให้ข้อมูลเท็จโดยรู้อยู่แก่ Yam Seng ในเรื่องที่ Yam Seng น่าจะเชื่อถือ (ย่อหน้า 156) และ พบ ว่า ผู้บริหาร ของ ITC แจ้ง ว่า ได้ ปรับ ราคาขายปลีก ในสิงคโปร์ แล้ว ทั้งที่ รู้ ว่า ไม่ จริง ศาล ถือว่า เป็นการ ผิดสัญญา ใน ข้อ สาระสำคัญ ที่ ทำให้ Yam Seng บอกเลิกสัญญาได้ (ย่อหน้า 171) Yam Seng ไม่ได้ค่าขาดกำไรเพราะพิสูจน์ไม่ได้ว่าจะมีกำไร แต่ได้ค่าใช้จ่ายที่เสียไปโดยเปล่าประโยชน์ (ย่อหน้า 177 ถึง 192)

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamlegal.com/articles/good-faith-common-law.html

ข้อสังเกตสำหรับผู้อ่านไทย หน้าที่สุจริตในคดี Yam Seng เกิดจากการตีความสัญญาฉบับนั้น ไม่ใช่กฎเกณฑ์ที่ใช้กับทุกสัญญา คู่สัญญาที่ใช้กฎหมายอังกฤษจึงไม่อาจถือเอาว่าศาลจะตีความให้มีหน้าที่เช่นนี้ในสัญญาของตน ผลขึ้นกับถ้อยคำ ลักษณะของสัญญา และพฤติการณ์แวดล้อม ซึ่งต่างจากมาตรา 5 ของไทยที่ใช้บังคับโดยไม่ต้องอาศัยการตีความ

III. แคนาดา: หลักจัดระเบียบและหน้าที่ปฏิบัติตามสัญญาโดยซื่อตรง

ศาลสูงสุดของแคนาดาในคดี Bhasin v Hrynew ค.ศ. 2014 ยอมรับว่าการปฏิบัติตามสัญญาโดยสุจริตเป็นหลักจัดระเบียบทั่วไปของกฎหมายสัญญา และวางหน้าที่ปฏิบัติตามสัญญาโดยซื่อตรง ซึ่งห้ามคู่สัญญาโกหกหรือจงใจทำให้อีกฝ่ายหลงผิด หน้าที่นี้ใช้กับทุกสัญญา จึงใกล้กับมาตรา 5 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยมากกว่ากฎหมายอังกฤษ

ศาลสูงสุดของแคนาดา (Supreme Court of Canada) ตัดสินคดี Bhasin v Hrynew เมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน ค.ศ. 2014 คำพิพากษาของศาลเขียนโดยผู้พิพากษา Cromwell นาย Bhasin เป็นตัวแทนจำหน่ายของบริษัท Can-Am ตามสัญญาที่ให้สิทธิคู่สัญญาบอกกล่าวไม่ต่ออายุ นาย Hrynew เป็นตัวแทนอีกรายซึ่งเป็นคู่แข่ง และได้รับมอบหมายให้ตรวจสอบบันทึกทางธุรกิจของตัวแทน ซึ่ง Bhasin คัดค้าน Can-Am วางแผนปรับโครงสร้างที่จะให้ Bhasin ไปทำงานภายใต้ Hrynew โดย Bhasin ไม่รู้ และ Can-Am ให้ข้อมูลที่ทำให้ Bhasin เข้าใจผิดหลายครั้ง รวมทั้งตอบอย่างคลุมเครือเมื่อถูกถามว่าการควบรวมตกลงกันแล้วหรือไม่ ต่อมา Can-Am บอกกล่าวไม่ต่ออายุสัญญา และ Bhasin สูญเสียมูลค่าของกิจการ[7]

ศาลวางหลักสองขั้นในย่อหน้า 33 ขั้นแรก ยอมรับว่าการปฏิบัติตามสัญญาโดยสุจริตเป็นหลักจัดระเบียบทั่วไป (general organizing principle) ของกฎหมายสัญญาในระบบคอมมอนลอว์ ขั้นที่สอง ยอมรับหน้าที่เฉพาะที่เกิดจากหลักนั้น คือหน้าที่ซื่อตรงในการปฏิบัติตามสัญญา ย่อหน้า 73 อธิบายเนื้อหาของหน้าที่นี้ว่าคู่สัญญาต้องไม่โกหกหรือจงใจทำให้อีกฝ่ายหลงผิดในเรื่องที่เกี่ยวโดยตรงกับการปฏิบัติตามสัญญา และไม่ได้เป็นหน้าที่ภักดี หน้าที่เปิดเผย หรือหน้าที่สละประโยชน์ที่ได้จากสัญญา

ย่อหน้า 75 ตอบคำถามเรื่องการตกลงยกเว้น ศาลเห็นว่า ข้อสัญญาที่ว่าสัญญาเป็นข้อตกลงทั้งหมดระหว่างคู่สัญญา (entire agreement clause) ไม่เป็นอุปสรรคต่อหน้าที่นี้ เพราะหน้าที่ซื่อตรงเป็นหลักทั่วไปของกฎหมายสัญญาที่ใช้กับทุกสัญญา คู่สัญญาจึงไม่มีเสรีภาพที่จะตกลงยกเว้น ศาลพิพากษาให้ Can-Am รับผิด และกำหนดค่าเสียหายเป็นเงิน 87,000 ดอลลาร์แคนาดาพร้อมดอกเบี้ย ส่วนคำฟ้องต่อ Hrynew ถูกยก

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamlegal.com/articles/good-faith-common-law.html

เมื่อเทียบกับกฎหมายไทย หน้าที่ซื่อตรงตามคดี Bhasin แคบกว่ามาตรา 5 ในแง่เนื้อหา เพราะจำกัดอยู่ที่การไม่โกหกและไม่ทำให้หลงผิด แต่เหมือนกันในแง่ที่มา คือเป็นหน้าที่โดยผลของกฎหมาย ไม่ขึ้นกับการตีความสัญญาแต่ละฉบับ ข้อเท็จจริงของคดียังแสดงว่า การใช้สิทธิตามสัญญาที่เขียนไว้ชัด เช่น สิทธิไม่ต่ออายุ ยังถูกตรวจสอบได้ ถ้าคู่สัญญาใช้สิทธินั้นควบคู่กับการให้ข้อมูลเท็จ ซึ่งในกฎหมายไทยเป็นคำถามเดียวกับการใช้สิทธิโดยไม่สุจริตตามมาตรา 5

IV. สหรัฐอเมริกา: ประมวลกฎหมายพาณิชย์แบบเอกรูปและคดี Market Street

ประมวลกฎหมายพาณิชย์แบบเอกรูปของสหรัฐอเมริกา (Uniform Commercial Code) มาตรา 1-304 กำหนดให้ทุกสัญญาหรือหน้าที่ภายใต้ประมวลกฎหมายนี้มีพันธะแห่งความสุจริตในการปฏิบัติและการบังคับ ซึ่งทำหน้าที่ใกล้กับมาตรา 5 ของไทย และศาลอุทธรณ์ในคดี Market Street Associates v Frey ค.ศ. 1991 อธิบายว่าหลักนี้ห้ามพฤติกรรมฉวยโอกาส

ประมวลกฎหมายพาณิชย์แบบเอกรูป (Uniform Commercial Code หรือ UCC) เป็นกฎหมายแม่แบบที่มลรัฐนำไปตราเป็นกฎหมายของตน มาตรา 1-304 บัญญัติว่าทุกสัญญาหรือหน้าที่ภายใต้ UCC ก่อพันธะแห่งความสุจริตในการปฏิบัติและการบังคับ[8] และมาตรา 1-201 (b) (20) นิยามความสุจริตว่าหมายถึงความซื่อตรงตามความเป็นจริงและการปฏิบัติตามมาตรฐานทางการค้าที่สมเหตุสมผลของการปฏิบัติต่อกันอย่างเป็นธรรม[9] ขอบเขตของบทบัญญัติจำกัดอยู่ที่ธุรกรรมภายใต้ UCC เช่น การซื้อขายสินค้า ส่วนสัญญาประเภทอื่นอยู่ใต้หลักคอมมอนลอว์ของแต่ละมลรัฐ

คดี Market Street Associates Limited Partnership v Frey

ศาลอุทธรณ์สหรัฐอเมริกาภาคที่เจ็ด (United States Court of Appeals for the Seventh Circuit) ตัดสินคดีนี้เมื่อวันที่ 27 สิงหาคม ค.ศ. 1991 โดยผู้พิพากษา Richard Posner เขียนคำพิพากษา คดีเกี่ยวกับสัญญาเช่าระยะยาวระหว่างผู้เช่ากับกองทุนบำเหน็จบำนาญซึ่งเป็นผู้ให้เช่า ผู้แทนของผู้เช่ามีหนังสือขอให้ผู้ให้เช่าสนับสนุนเงินทุนปรับปรุงทรัพย์ที่เช่า โดยหนังสือฉบับแรกไม่ได้กล่าวถึงข้อ 34 ของสัญญาเช่า และไม่ได้กล่าวถึงสัญญาเช่าเลย ต่อมาผู้เช่าอาศัยข้อดังกล่าวเรียกร้องสิทธิตามสัญญา ปัญหาคือผู้เช่าจงใจอาศัยความพลั้งเผลอของผู้ให้เช่าหรือไม่[10]

ผู้พิพากษา Posner อธิบายขอบเขตของหลักสุจริตไว้สองด้าน ด้านแรก หลักนี้ไม่ได้บังคับให้คู่สัญญาเป็นผู้เสียสละ แม้ลงนามในสัญญาแล้ว คู่สัญญาก็ไม่มีหน้าที่ผ่อนปรนข้อสัญญาเมื่ออีกฝ่ายประสบปัญหา ด้านที่สอง การจงใจเอาเปรียบจากความพลั้งเผลอของคู่สัญญาเกี่ยวกับสิทธิตามสัญญาของเขาเองเป็นอีกเรื่อง

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamlegal.com/articles/good-faith-common-law.html

หนึ่ง ท่านเรียกพฤติกรรมนี้ว่าการเอาเปรียบอย่างไม่ซื่อ (sharp dealing) และอธิบายว่าหน้าที่ของหลักสุจริตคือการห้ามพฤติกรรมฉวยโอกาสซึ่งความสัมพันธ์ที่ต้องพึ่งพาและร่วมมือกันเปิดช่องให้ทำได้ถ้าไม่มีกฎเกณฑ์ ศาลกลับคำพิพากษาของศาลชั้นต้นและส่งคดีกลับไปให้พิจารณาสภาพจิตใจของผู้แทนผู้เช่า

คำอธิบายของผู้พิพากษา Posner ตรงกับโครงสร้างของกฎหมายไทยในจุดสำคัญ มาตรา 5 ไม่ได้ห้ามคู่สัญญาแสวงหาประโยชน์ของตน และไม่ได้บังคับให้สละสิทธิตามสัญญา สิ่งที่ต้องห้ามคือการใช้สิทธิในลักษณะที่อาศัยความไว้วางใจหรือความพลั้งเผลอของอีกฝ่ายเป็นเครื่องมือ เส้นแบ่งนี้เป็นเส้นเดียวกับที่ศาลฎีกาใช้ในคดีการใช้สิทธิโดยไม่สุจริต ซึ่งอธิบายไว้ในบทความเรื่องการใช้สิทธิซึ่งมีแต่จะให้เกิดเสียหาย

V. ตารางเปรียบเทียบและข้อสรุปต่อกฎหมายไทย

เมื่อเปรียบเทียบสี่ระบบ ที่มาของหน้าที่สุจริตต่างกันชัดเจน กฎหมายไทยมีมาตรา 5 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เป็นบทบังคับทั่วไป แคนาดามีหน้าที่ซื่อตรงตามคดี Bhasin v Hrynew สหรัฐอเมริกามี UCC มาตรา 1-304 สำหรับธุรกรรมทางพาณิชย์ ส่วนอังกฤษอาศัยข้อสัญญาโดยปริยายเป็นรายสัญญาตามคดี Yam Seng

ระบบกฎหมาย	ที่มาของหน้าที่	ขอบเขต	การตกลงยกเว้น
ไทย	ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 5 และมาตรา 368	การใช้สิทธิและการชำระหนี้ทุกกรณี	ตัวบทไม่ได้กล่าวถึง
อังกฤษ	ข้อสัญญาโดยปริยายตามคดี Yam Seng และทางแก้รายเรื่องตามคดี Interfoto	ขึ้นกับสัญญาแต่ละฉบับ	ขึ้นกับถ้อยคำของสัญญา
แคนาดา	คดี Bhasin v Hrynew	หน้าที่ซื่อตรงในการปฏิบัติตามสัญญาทุกสัญญา	ตกลงยกเว้นไม่ได้ (ย่อหน้า 75)
สหรัฐอเมริกา	UCC มาตรา 1-304	สัญญาและหน้าที่ภายใต้ UCC	บทความนี้ไม่ได้ตรวจบทบัญญัติเรื่องนี้

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamlegal.com/articles/good-faith-common-law.html

ข้อสรุปประการที่หนึ่ง ความต่างระหว่างระบบอยู่ที่ที่มาของหน้าที่มากกว่าเนื้อหา พฤติการณ์ที่ศาลในสามประเทศถือว่าขัดหลักสุจริต ได้แก่ การให้ข้อมูลเท็จโดยรู้อยู่ในคดี Yam Seng การทำให้คู่สัญญาหลงผิดระหว่างเตรียมใช้สิทธิไม่ต่ออายุในคดี Bhasin และการอาศัยความพลั้งเผลอของคู่สัญญาในคดี Market Street ล้วนเป็นพฤติการณ์ที่ศาลไทยนำมาตรา 5 มาปรับได้ ข้อสรุปประการที่สอง ความต่างเรื่องที่มามีผลในทางพิสูจน์ ภายใต้กฎหมายอังกฤษ ฝ่ายที่อ้างหน้าที่สุจริตต้องทำให้ศาลเชื่อก่อนว่าสัญญาฉบับนั้นมีข้อสัญญาโดยปริยาย ส่วนภายใต้กฎหมายไทย หน้าที่มีอยู่แล้ว ฝ่ายที่อ้างพิสูจน์เพียงพฤติการณ์ที่เป็นความไม่สุจริต ตามภาระการพิสูจน์ที่มาตรา 6 วางไว้

ข้อสรุปประการที่สาม ผู้อ่านไทยไม่ควรแปลคำว่า good faith ในสัญญาภาษาอังกฤษให้มีความหมายเท่ากับหลักสุจริตตามมาตรา 5 โดยอัตโนมัติ ความหมายของคำนี้ขึ้นกับกฎหมายที่ใช้บังคับแก่สัญญา ในกฎหมายอังกฤษ คำนี้ได้เนื้อหาจากถ้อยคำและบริบทของสัญญา ในประมวลกฎหมายพาณิชย์แบบเอกรูปของสหรัฐอเมริกา คำนี้มีนิยามตามมาตรา 1-201 (b) (20) และในแคนาดา ศาลแยกหลักจัดระเบียบทั่วไปออกจากหน้าที่เฉพาะที่ใช้บังคับได้

VI. นิติเศรษฐศาสตร์และความรู้ข้ามศาสตร์: พฤติกรรมฉวยโอกาสและการย้ายหลักกฎหมายข้ามระบบ

ในทางนิติเศรษฐศาสตร์ หลักสุจริตตามมาตรา 5 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ทำหน้าที่อุดช่องว่างของสัญญา งานของ Steven Burton ค.ศ. 1980 อธิบายว่าการปฏิบัติโดยไม่สุจริตคือการใช้ดุลพินิจเพื่อเอาคืนโอกาสที่สละไปแล้วเมื่อทำสัญญา ส่วนงานของ Gunther Teubner ค.ศ. 1998 ชี้ว่าหลักที่ย้ายข้ามระบบให้ผลไม่เหมือนเดิม

นิติเศรษฐศาสตร์ (law and economics คือการวิเคราะห์กฎหมายด้วยเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์) เริ่มจากข้อเท็จจริงว่าคู่สัญญาเขียนสัญญาให้ครอบคลุมทุกเหตุการณ์ไม่ได้ เพราะต้นทุนของการเจรจาและการร่างสูงเกินไป สัญญาจึงมีช่องว่างและมีจุดที่ฝ่ายหนึ่งมีดุลพินิจ ผู้พิพากษา Posner ในคดี Market Street อธิบายว่าหลักสุจริตเป็นการอ้างถึงข้อตกลงโดยปริยายที่จะไม่ฉวยโอกาสในทางที่คู่สัญญาไม่อาจคาดเห็นได้ในเวลาร่างสัญญา และจึงไม่ได้ตกลงกันไว้อย่างชัดแจ้ง[10]

งานของ Steven J. Burton เรื่อง Breach of Contract and the Common Law Duty to Perform in Good Faith ตีพิมพ์ใน Harvard Law Review ค.ศ. 1980 เสนอเกณฑ์ที่ใช้งานได้จริงสำหรับคำถามว่าการปฏิบัติตามสัญญาแบบใดไม่สุจริต Burton เห็นว่าหน้าที่สุจริตเข้ามาเมื่อคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งมีดุลพินิจในการปฏิบัติและจึงควบคุมประโยชน์ที่อีกฝ่ายคาดหมาย ฝ่ายที่ใช้ดุลพินิจปฏิบัติโดยสุจริตเมื่อใช้ดุลพินิจเพื่อ

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamlegal.com/articles/good-faith-common-law.html

วัตถุประสงค์ที่อยู่ในความคาดหมายอันสมควรของคู่สัญญา และไม่สุจริตเมื่อใช้ดุลพินิจเพื่อเอาคืนโอกาสที่ตนสละไปแล้วในเวลาทำสัญญา[11] ผู้เขียนเห็นว่าเกณฑ์นี้ใช้อธิบายคดีไทยได้ เช่น ผู้ให้เช่าในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8727/2561 ซึ่งเลือกจดทะเบียนค่าเช่าต่ำเพื่อประหยัดค่าธรรมเนียม แล้วกลับมาอ้างค่าเช่าจริงเมื่อเกิดข้อพิพาท

ในด้านความรู้ข้ามศาสตร์ งานของ Gunther Teubner เรื่อง Legal Irritants ตีพิมพ์ใน The Modern Law Review ค.ศ. 1998 ใช้ทฤษฎี ระบบ ทางสังคมวิทยา กฎหมาย วิเคราะห์ การนำ แนวคิด สุจริต ของ ระบบ ซีวิลลอว์เข้าสู่กฎหมายอังกฤษ Teubner เสนอว่าคำเปรียบเรื่องการปลูกถ่ายกฎหมาย (legal transplant) ไม่เพียงพอ หลักที่ย้ายเข้ามาทำหน้าที่เป็นสิ่งเร้า (legal irritant) ที่ทำให้ระบบกฎหมายผู้รับและระบบสังคมที่ผูกอยู่กับกฎหมายนั้นปรับตัวไปในทางของตนเอง ผลคือความแตกต่างแบบใหม่ ไม่ใช่ความเป็นหนึ่งเดียว[12] ข้อสังเกตนี้มีประโยชน์ต่อผู้ร่างสัญญาระหว่างประเทศโดยตรง ข้อสัญญาที่เขียนว่าคู่สัญญาจะปฏิบัติต่อกันโดยสุจริตให้ผลต่างกันตามกฎหมายที่ใช้บังคับ ผู้ร่างจึงควรเขียนพฤติการณ์ที่ต้องการให้ชัด มากกว่าอาศัยคำว่าสุจริตคำเดียว

VII. ข้อพิจารณาสำหรับคู่สัญญาไทยที่ใช้กฎหมายต่างประเทศ

เมื่อสัญญาเลือกกฎหมายอังกฤษหรือกฎหมายต่างประเทศอื่นเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับ มาตรา 5 และมาตรา 368 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายที่ใช้ตีความสัญญานั้น คู่สัญญาไทยจึงควรเขียนหน้าที่ร่วมมือ หน้าที่ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง และเงื่อนไขการใช้ดุลพินิจไว้เป็นข้อสัญญาอย่างชัดแจ้ง

ประการที่หนึ่ง ก่อนลงนาม ควรตรวจว่าสัญญาเลือกกฎหมายใด และกฎหมายนั้นมีหน้าที่สุจริตโดยผลของกฎหมายหรือไม่ ถ้าเป็นกฎหมายอังกฤษ ตามคดี Interfoto และคดี Yam Seng หน้าที่นี้ไม่ได้มีอยู่โดยอัตโนมัติ ถ้าเป็นกฎหมายของมณฑลในแคนาดาที่ใช้ระบบคอมมอนลอว์ หน้าที่ซื่อตรงตามคดี Bhasin มีอยู่และตกลงยกเว้นไม่ได้ ถ้าเป็นการซื้อขายสินค้าภายใต้ UCC มาตรา 1-304 ใช้บังคับ

ประการที่สอง ข้อสัญญาที่ควรเขียนให้ชัดมีสี่กลุ่ม กลุ่มแรกคือหน้าที่ให้ข้อมูล เช่น ราคา ปริมาณสินค้า และสถานะของใบอนุญาต พร้อมคำรับรองว่าข้อมูลถูกต้อง ซึ่งเป็นจุดที่เกิดข้อพิพาทในคดี Yam Seng กลุ่มที่สองคือเงื่อนไขการใช้สิทธิที่เป็นดุลพินิจ เช่น สิทธิไม่ต่ออายุ สิทธิบอกเลิก และสิทธิอนุมัติ โดยกำหนดระยะเวลาบอกกล่าวและเหตุที่ใช้ได้ ซึ่งเป็นจุดที่เกิดข้อพิพาทในคดี Bhasin กลุ่มที่สามคือหน้าที่แจ้งเมื่อจะใช้สิทธิตามข้อสัญญาที่มีผลร้ายแรง ซึ่งเป็นจุดที่เกิดข้อพิพาทในคดี Market Street กลุ่มที่สี่คือเงื่อนไขที่เป็นภาระหนักผิดปกติ ซึ่งตามคดี Interfoto ต้องแจ้งให้อีกฝ่ายทราบอย่างเป็นธรรม

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamlegal.com/articles/good-faith-common-law.html

ประการที่สาม เมื่อสัญญาใช้กฎหมายไทย คู่สัญญาได้รับความคุ้มครองตามมาตรา 5 และมาตรา 368 อยู่แล้ว แต่การเขียนหน้าที่เฉพาะไว้ยังมีประโยชน์ในทางพิสูจน์ เพราะการพิสูจน์ว่าอีกฝ่ายผิดข้อสัญญาที่เขียนไว้ทำได้ด้วยเอกสาร ส่วนการพิสูจน์ความไม่สุจริตต้องหักล้างข้อสันนิษฐานตามมาตรา 6 ตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 907/2561 สำหรับสัญญาทางการค้าและการลงทุนข้ามพรมแดน รายละเอียดของงานตรวจและร่างสัญญาอยู่ที่เว็บกฎหมายการค้าและการลงทุนของเครือ

VIII. คำถามที่พบบ่อยเรื่องหลักสุจริตในกฎหมายต่างประเทศ

คำถามด้านล่างรวบรวมประเด็นที่ผู้ค้นเรื่อง good faith ถามบ่อย ได้แก่ ความหมายของคำนี้ ความต่างระหว่างกฎหมายไทยกับกฎหมายอังกฤษ หลักในคดี Bhasin v Hrynew ของแคนาดา บทบัญญัติของ UCC ในสหรัฐอเมริกา และผลต่อสัญญาที่เลือกใช้กฎหมายต่างประเทศ คำตอบเทียบกับมาตรา 5 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย

good faith ในกฎหมายสัญญาหมายความว่าอย่างไร

ความหมายขึ้นกับกฎหมายที่ใช้บังคับแก่สัญญา ในกฎหมายไทย มาตรา 5 กำหนดให้ใช้สิทธิและชำระหนี้โดยสุจริตในทุกกรณี ในประมวลกฎหมายพาณิชย์แบบเอกรูปของสหรัฐอเมริกา มาตรา 1-201 (b) (20) นิยามว่าหมายถึงความซื่อตรงตามความเป็นจริงและการปฏิบัติตามมาตรฐานทางการค้าที่สมเหตุสมผลของการปฏิบัติต่อกันอย่างเป็นธรรม ส่วนในกฎหมายอังกฤษ เนื้อหาของคำนี้มาจากถ้อยคำและบริบทของสัญญาแต่ละฉบับ[9]

กฎหมายอังกฤษมีหลักสุจริตทั่วไปหรือไม่

ไม่มีหลักทั่วไปที่ใช้กับทุกสัญญา Lord Justice Bingham กล่าวในคดี Interfoto ค.ศ. 1987 ว่ากฎหมายอังกฤษไม่ได้ผูกตนกับหลักใหญ่เช่นนั้น แต่พัฒนาทางแก้เป็นรายเรื่อง ต่อมาคดี Yam Seng ค.ศ. 2013 ถือว่าหน้าที่สุจริตเป็นข้อสัญญาโดยปริยายได้ตามหลักการตีความสัญญา ซึ่งขึ้นกับสัญญาแต่ละฉบับ[5]

คดี Bhasin v Hrynew วางหลักอะไร

ศาลสูงสุดของแคนาดาวางหลักเมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน ค.ศ. 2014 ว่า การปฏิบัติตามสัญญาโดยสุจริตเป็นหลักจัดระเบียบทั่วไปของกฎหมายสัญญา และมีหน้าที่ซื่อตรงในการปฏิบัติตามสัญญา คู่สัญญาต้องไม่โกหกหรือจงใจทำให้อีกฝ่ายหลงผิดในเรื่องที่เกี่ยวโดยตรงกับการปฏิบัติตามสัญญา หน้าที่นี้ใช้กับทุกสัญญาและตกลงยกเว้นไม่ได้[7]

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamlegal.com/articles/good-faith-common-law.html

สัญญาที่เลือกใช้กฎหมายอังกฤษ คู่สัญญาไทยยังอ้างมาตรา 5 ได้หรือไม่

มาตรา 5 เป็น บทบัญญัติ ของ กฎหมาย ไทย เมื่อ กฎหมาย ที่ใช้ บังคับ แก่ สัญญา เป็น กฎหมาย อังกฤษ การตีความและการปฏิบัติตามสัญญาเป็นไปตามกฎหมายอังกฤษ ซึ่งตามคดี Interfoto และคดี Yam Seng ไม่มีหน้าที่สุจริตทั่วไปโดยอัตโนมัติ คู่สัญญาไทยจึงควรเขียนหน้าที่ให้ข้อมูล เงื่อนไขการใช้สิทธิบอกเลิกหรือไม่ต่ออายุ และหน้าที่แจ้ง ไว้เป็นข้อสัญญาอย่างชัดแจ้ง ข้อนี้เป็นหลักทั่วไป กรณีที่ศาลไทยเป็นผู้พิจารณาคดีและมีประเด็นเรื่องการพิสูจน์กฎหมายต่างประเทศหรือความสงบเรียบร้อยต้องพิจารณาเป็นรายคดี

หลักสุจริตบังคับให้คู่สัญญาต้องสละประโยชน์ของตนหรือไม่

ไม่บังคับ ผู้พิพากษา Posner ในคดี Market Street Associates v Frey ค.ศ. 1991 อธิบายว่าคู่สัญญาไม่มีหน้าที่เป็นผู้เสียสละต่ออีกฝ่าย สิ่งที่หลักสุจริตห้ามคือการจงใจเอาเปรียบจากความพลั้งเผลอของคู่สัญญา ศาลสูงสุดของแคนาดาในคดี Bhasin ก็วางหลักว่าหน้าที่ซื่อตรงไม่ได้บังคับให้สละประโยชน์ที่ได้จากสัญญา กฎหมาย ไทย ตามมาตรา 5 อยู่ใน แนว เดียวกัน คือ ห้าม การใช้ สิทธิ โดย ไม่ สุจริต ไม่ได้ ห้าม การแสวงหาประโยชน์ตามสัญญา[10]

IX. เรื่องที่เกี่ยวเนื่องในเครือเอกสยาม

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของชุดบทความหลักสุจริตบนเว็บนี้ บทความอื่นในชุดอธิบายการตีความสัญญาตามมาตรา 368 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ข้อสันนิษฐานความสุจริตตามมาตรา 6 การใช้สิทธิซึ่งมีแต่จะให้เกิดเสียหายตามมาตรา 421 และหลักสุจริตในกฎหมายระหว่างประเทศ รวมทั้งเว็บเฉพาะด้านของเครือที่เกี่ยวกับสัญญาทางการค้า

- หลักสุจริต มาตรา 5 และการตีความสัญญา มาตรา 368: รากเยอรมันและฝรั่งเศสของหลักสุจริต และการตีความสัญญาในกฎหมายไทย
- ข้อสันนิษฐาน ว่า บุคคล กระทำการ โดยสุจริต ตามมาตรา 6: ภาระ การพิสูจน์ และ การ ยก ข้อ ต่อสู้ เรื่อง ความไม่สุจริต
- การใช้สิทธิซึ่งมีแต่จะให้เกิดเสียหาย มาตรา 421: เส้นแบ่งระหว่างการใช้สิทธิโดยชอบกับการใช้สิทธิโดยมิชอบ
- หลัก สุจริต ใน กฎหมายระหว่างประเทศ: อนุสัญญา ว่าด้วย สัญญาซื้อขาย สินค้า ระหว่างประเทศ และหลัก UNIDROIT

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamlegal.com/articles/good-faith-common-law.html

- Eksiam Trade & Investment Law: งานตรวจและร่างสัญญาทางการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ

เชิงอรรถ

1. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 5 บัญญัติว่า “ในการใช้สิทธิแห่งตนก็ดี ในการชำระหนี้ก็ดี บุคคลทุกคนต้องกระทำโดยสุจริต” ที่มา: ฐานข้อมูลกฎหมายของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด ตรวจเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2569

2. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 368 บัญญัติ ว่า “สัญญา นั้น ท่าน ให้ ตีความ ไป ตาม ความประสงค์ ใน ทาง สุจริต โดย พิเคราะห์ ถึง ปกติ ประเพณี ด้วย” ที่มา: ฐานข้อมูล กฎหมาย ของ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด ตรวจเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2569

3. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8727/2561 ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า “เมื่อโจทก์ทั้งสองและจำเลยที่ 1 ทำหนังสือสัญญาเช่า ระบุค่าเช่าต่ำกว่าความเป็นจริงและนำไปจดทะเบียนเพื่อหลีกเลี่ยงค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนการเช่าและภาษีอากร ถือว่าโจทก์ทั้งสองและจำเลยที่ 1 ประกอบธุรกิจโดยไม่สุจริตด้วยกัน ตาม ป.พ.พ. มาตรา 5 เมื่อจำเลยที่ 1 ไม่ชำระหนี้ โจทก์ทั้งสองไม่อาจยกเอาความไม่สุจริตดังกล่าวขึ้นมาเรียกร้องค่าเช่าที่ดินและขับไล่จำเลยที่ 1 ออกจากที่ดินพิพาท” ที่มา: ระบบสืบค้นคำพิพากษาศาลฎีกา (deka.supremecourt.or.th) ค้นด้วยเลขคดี อ่านเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2569

4. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 907/2561 ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า “จำเลยที่ 2 จะต้องให้การโดยแจ้งชัดว่าโจทก์ที่ 1 ใช้สิทธิฟ้องคดีโดยไม่สุจริตอย่างไร เพื่อให้เป็นประเด็นข้อพิพาทในคำให้การจึงจะนำสืบหรือยกขึ้นว่ากล่าวในชั้นอุทธรณ์ฎีกาเพื่อหักล้างข้อสันนิษฐานในกฎหมายดังกล่าวได้” ที่มา: ระบบสืบค้นคำพิพากษาศาลฎีกา (deka.supremecourt.or.th) ค้นด้วยเลขคดี อ่านเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2569

5. Interfoto Picture Library Ltd v Stiletto Visual Programmes Ltd [1987] EWCA Civ 6, [1989] QB 433 (12 พฤศจิกายน ค.ศ. 1987) Bingham LJ กล่าวว่า “English law has, characteristically, committed itself to no such overriding principle but has developed piecemeal solutions in response to demonstrated problems of unfairness.” (กฎหมายอังกฤษไม่ได้ผูกตนกับหลักใหญ่เช่นนั้นตามลักษณะเฉพาะของตน แต่พัฒนาทางแก้เป็นรายเรื่องเพื่อตอบปัญหาความไม่เป็นธรรมที่ปรากฏ คำแปลของผู้เขียน) ส่วนผลคดีอยู่ในความเห็นของ Dillon LJ ที่ว่าเงื่อนไขข้อ 2 ไม่เป็นส่วนหนึ่งของสัญญา ที่มา: British and Irish Legal Information Institute (bailii.org/ew/cases/EWCA/Civ/1987/6.html) อ่านเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2569

6. Yam Seng Pte Ltd v International Trade Corporation Ltd [2013] EWHC 111 (QB) (1 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2013) ผู้พิพากษา Leggatt ย่อหน้า 119 ถึง 154 ว่าด้วยหน้าที่สุจริต ย่อหน้า 156 และ 171 ว่าด้วยข้อสัญญาโดยปริยายและการผิดสัญญา ย่อหน้า 177 ถึง 192 ว่าด้วยค่าเสียหาย ศาลยังวินิจฉัยว่า ITC ต้องรับผิดตาม Misrepresentation Act 1967 มาตรา 2 (1) ด้วย ที่มา: Find Case Law ของหอจดหมายเหตุแห่งชาติสหราชอาณาจักร (caselaw.nationalarchives.gov.uk/ewhc/qb/2013/111) อ่านเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2569

7. Bhasin v. Hrynew, 2014 SCC 71, [2014] 3 S.C.R. 494 (13 พฤศจิกายน ค.ศ. 2014) Cromwell J. ย่อหน้า 33 “good faith contractual performance is a general organizing principle of the common law of contract” และย่อหน้า 73 “parties must not lie or otherwise knowingly mislead each other about matters directly linked to the performance of the contract” (คำแปลไทยอยู่ในเนื้อความ) ที่มา: ฐานข้อมูลคำพิพากษาของศาลสูงสุดของแคนาดา (decisions.scc-csc.ca) อ่านเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2569

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamlegal.com/articles/good-faith-common-law.html

8. Uniform Commercial Code § 1-304 “Every contract or duty within the Uniform Commercial Code imposes an obligation of good faith in its performance and enforcement.” (ทุกสัญญาหรือหน้าที่ภายใต้ประมวลกฎหมายพาณิชย์แบบเอกรูปก่อพันธะแห่งความสุจริตในการปฏิบัติและการบังคับ คำแปลของผู้เขียน) ที่มา: Legal Information Institute, Cornell Law School (law.cornell.edu/ucc/1/1-304) ตรวจเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2569

9. Uniform Commercial Code § 1-201(b)(20) “‘Good faith,’ except as otherwise provided in Article 5, means honesty in fact and the observance of reasonable commercial standards of fair dealing.” (ความสุจริต หมายถึงความซื่อตรงตามความเป็นจริงและการปฏิบัติตามมาตรฐานทางการค้าที่สมเหตุสมผลของการปฏิบัติต่อกันอย่างเป็นธรรม เว้นแต่บรรพ 5 จะกำหนดเป็นอย่างอื่น คำแปลของผู้เขียน) ที่มา: Legal Information Institute, Cornell Law School (law.cornell.edu/ucc/1/1-201) ตรวจเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2569

10. Market Street Associates Limited Partnership v. Frey, 941 F.2d 588 (7th Cir. 1991) (27 สิงหาคม ค.ศ. 1991) Posner J. กล่าวว่า “The office of the doctrine of good faith is to forbid the kinds of opportunistic behavior that a mutually dependent, cooperative relationship might enable in the absence of rule.” (หน้าที่ของหลักสุจริตคือการห้ามพฤติกรรมฉวยโอกาสชนิดที่ความสัมพันธ์ซึ่งต้องพึ่งพาและร่วมมือกันอาจเปิดช่องให้ทำได้เมื่อไม่มีกฎเกณฑ์ คำแปลของผู้เขียน) ที่มา: OpenJurist (openjurist.org/941/f2d/588) อ่านเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2569 ผลหลังการส่งคดีกลับปรากฏในคำพิพากษาของศาลเดียวกัน 21 F.3d 782 (7th Cir. 1994)

11. Steven J. Burton, “Breach of Contract and the Common Law Duty to Perform in Good Faith” (1980) 94(2) Harvard Law Review 369, doi:10.2307/1340584 ผู้เขียนอ่านบทคัดย่อบน JSTOR (jstor.org/stable/1340584) และตรวจรายการบรรณานุกรมกับ Crossref เมื่อ 20 พฤศจิกายน 2569

12. Gunther Teubner, “Legal Irritants: Good Faith in British Law or How Unifying Law Ends Up in New Divergencies” (1998) 61(1) The Modern Law Review 11-32, doi:10.1111/1468-2230.00125 ผู้เขียนอ่านบทคัดย่อบนหน้าบทความของสำนักพิมพ์ Wiley และตรวจรายการบรรณานุกรมกับ Crossref เมื่อ 20 พฤศจิกายน 2569

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamlegal.com/articles/good-faith-common-law.html